

NIEUWE SCHENKING AAN DE STICHTING VRIENDEN

Begin dit jaar werden we verrast met een telefoontje van een mevrouw afkomstig uit Schijndel die nu in Friesland woont. Via de website had ze ons weten te vinden.

Haar vraag was of we geïnteresseerd waren in enkele kleine werkjes van Jan Heesters die haar vader indertijd als vriend van Jan Heesters had gekregen. Uiteraard hebben we enthousiast onze belangstelling geuit, zeker toen zij zei dat ze deze wilde schenken. Het resultaat is dat het museale bezit van de Stichting Vrienden van het Museum Jan Heestershuis met 4 werken is uitgebreid. Hoe waardevol deze werkjes voor ons zijn, blijkt uit het feit dat twee ervan onderdeel zijn van de nu lopende tentoonstelling *Een vleugje Vincent. Van Gogh inspireert Heesters* (31 mei - 20 september). Op de volgende pagina zijn de vier werkjes afgebeeld. Een eerdere schenking aan de Stichting (2004) is nu ook onderdeel van de bovengenoemde tentoonstelling:

Jan Heesters, Boerin met geiten, olieverf op doek, 27 x 40 cm

Schenken zoals deze passen helemaal binnen de doelstelling van de Stichting. In onze statuten staat daarover het volgende:

De stichting heeft ten doel:

het bevorderen van museale activiteiten in Schijndel en omgeving met name in het Museum Jan Heestershuis, - hierna te noemen "Het Museum" -.

De stichting tracht dit doel te verwezenlijken door:

Het verwerven, aanvaarden en beheren van schenkingen & legaten in de vorm van (kunst)collecties, verzamelingen of in gelden overeenkomstig de beschikking van schenker en erflater;

De afgelopen ± 10 jaar is ons bezit gegroeid van 0 tot 20 werken van Jan Heesters. Deels hebben we die van particulieren gekregen en deels hebben we die kunnen verwerven met geld van de jaarlijkse vriendenbijdragen zoals onder andere de "Noord-brabantsche Wever" die uitgebreid ter sprake is gekomen in Vriendenbrief nummer 50.

Tenslotte danken wij drs. Peter van Overbruggen voor zijn bijdrage in deze Vriendenbrief waarin enkele nieuwe gezichtspunten over Jan Heesters aan de orde komen.

Bestuur Stichting Vrienden Museum Jan Heestershuis

□ De schenking in beeld

Jan Heesters, *Koren oogsten*, olieverf op doek, 16 x 21 cm

Jan Heesters, *Aardappelschilster*, potloodtekening, 18 x 14 cm

Jan Heesters, *Landweg*, olieverf op doek, 14 x 21 cm

Jan Heesters, *gezicht op Veere*, krijttekening, 24 x 32 cm

INLEIDING BIJ EXPOSITIE: EEN VLEUGJE VINCENT

Inleiding door drs. Peter van Overbruggen bij de opening van de tentoonstelling "Een vleugje Vincent. Van Gogh inspireert Heesters" (31 mei 2015)

"En het Brabant dat men gedroomd heeft, daar komt de werkelijkheid al heel dichtbij" (Vincent van Gogh, brief uit 1884)

□ Mijn link met Heesters

Waarom komt iemand uit Nuenen – tegenwoordig ook Van Gogh Village genoemd - in Schijndel een tentoonstelling met werk van Jan Heesters openen? Wel, via mijn tekenleraar van de middelbare school heb ik een indirecte relatie met deze schilder. Ik heb het over Jan Lurinks - vandaag ook hier aanwezig -, destijds tekendocent van Gymnasium Beekvliet, waar deze in 1950 privé-les kreeg van Jan Heesters, die daar de eerste docent tekenen was. Jan Lurinks zat in klas 5 en kreeg als getalenteerde tekenaar in de middagpauze privé- tekenles van Heesters en tekende bij hem zijn eerste stillevens. Jan Lurinks werd in 1957 op Beekvliet vakcollega van Heesters en volgde hem een jaar later op, toen deze met pensioen ging. In 1960 werd ik vervolgens leerling van Jan Lurinks, dus via hem heb ik wellicht ook nog een 'vleugje Heesters' meegekregen.

Voordat ik met Corine Molenaar kennismakte in dit museum, kende ik het werk van Jan Heesters al. Jaren geleden bezocht ik dit huis, zijn huis. Ik werd getroffen door het feit dat huis en werk zo'n harmonische tweeenheid vormen. Het geeft een bijzondere sensatie om op de werk- en leefplek te staan van een kunstenaar. Je loopt door de voormalige huiskamer, de 'goei kamer', keuken en natuurlijk zijn atelier, rijkelijk gevuld met zijn schilderijen, en je gaat terug in de tijd.

□ De pastorie in Nuenen

In Europa zijn meer van dat soort heilige plekken, maar ook in Nuenen, waar ik naast de pastorie, het Van Gogh huis, geboren ben en waar de door Jan Heesters bewonderde Vincent een kwart van zijn totale werk maakte. Die pastorie waar Vincent op 5 december 1883 aanklopte, staat er nog in volle glorie. Zijn voormalige atelier daarachter ook, zonder schilderijen, maar wel met fietsen en overbodige huisraad van het predikantengezin dat er nu nog woont.

Die oude pastorie trok na Vincent steeds kunstenaars aan. Ik heb dat beschreven in het boek over dat Van Gogh huis, dat vorig jaar verscheen, toen de pastorie 250 jaar bestond. En werken van die kunstenaars waren te zien op een tentoonstelling die we in het Nuenense Van Gogh museum Vincentre organiseerden. Deze Van Gogh connectie is de reden waarom Corine me vroeg om hier in Schijndel deze Heesterstentoonstelling te openen.

Jan Heesters, pastorie te Nuenen, ets

De eerste kunstenaar kwam trouwens al naar de pastorie in Vincents tijd: Anthon van Rappard, zijn grote schildervriend, die hij in Brussel aan de Academie had leren kennen. Samen trokken ze erop uit in en rond Nuenen om wevers, spinners en ossenkarren te schilderen en te tekenen. Vincent deed datzelfde ook met zijn Eindhovense schildervrienden zoals Anton Kerssemakers, met wie hij naar het Rijksmuseum ging om naar het clair-obscur van Rembrandt te kijken. En ook met Willem van de Wakker, de neef van Rogier van de Wakker, van wie Jan Heesters in zijn jonge jaren in Wijbosch bijles in tekenen kreeg. Deze Rogier van de Wakker had in gaten dat Jan goed kon tekenen. Maar Jan had een hekel aan zijn ongeïnspireerde lessen in een bedompt schoolgebouw en nooit in de vrije natuur. Nee, dan had Heesters meer op met diens neef, Willem van de Wakker uit Eindhoven, die bevriend raakte met Vincent. Heesters wist nog te vertellen hoe van Gogh volgens deze van de Wakker de dure verftubes helemaal leegkneep op de doeken en met grove streken verdeelde.

□ Nuenen's aantrekkingskracht op kunstenaars

Zoals ik zei, ook na Van Gogh bleef Nuenen op kunstenaars een grote aantrekkingskracht uitoefenen. In 1913 arriveert in de Nuenense pastorie Nico Eekman uit Brussel. Hij vlucht voor de aanstaande oorlog uit België naar Nuenen en zal er zo'n vijf jaar blijven. Hij kiest in Nuenen definitief voor het kunstenaarschap, aanvankelijk in het voetspoor van Vincent. Samen met o.a. George Higuët (1892-1956), ontmoet Nico Eekman ook nog de aardappeleters, die voor Vincent hebben geposeerd. En laat deze George Higuët nu dezelfde zijn met wie Jan Heesters in 1917 in Amsterdam 's avonds op de Rijksacademie naakten schilderde! Rond 1920 bezoekt Heesters de omgeving van Nuenen en zo komt hij steeds dichterbij Van Gogh. Hij maakt prachtige etsen, ook in kleur, van de Nuenense pastorie.

In de jaren dertig komt de schilder Henri van der Waals in de pastorie logeren. Veel werk van Henri van der Waals heeft sterke Van Goghkenmerken, in penseelvoering, kleurgebruik en onderwerpskeuze, precies wat we ook bij Jan Heesters zien. Later zal Van der Waals ook de strakkere stijl van de Vlaming Constant Permeke gaan voeren, dezelfde Permeke met wie ook Jan Heesters in die tijd bevriend raakte.

□ Heesters en Van Gogh

Jan Heesters verkeert dus in goed gezelschap. Zijn naam wordt nu met deze expositie gekoppeld aan Van Gogh, een van de grootste kunstenaars aller tijden. De vraag ligt dan misschien voor de hand: zou Jan Heesters dat zelf zo gewild hebben? Ik denk het zeker, hoewel Jan niet naar persoonsverering streefde. Integendeel, want toen Jan Heesters in 1922 in Parijs was, kreeg hij te horen van mensen die zijn talent zagen: monsieur, vous êtes trop modeste!! Men vond hem te bescheiden dus! Ook mijn oud-leraar Jan Lurinks noemde mij met nadruk deze eigenschap van Heesters. En dat is ook wat je in zijn werk ziet: een ingetogen weergave van de werkelijkheid, maar wel zijn werkelijkheid met harmonieuze taferelen, liefdevol uitgebeeld.

Er zijn overigens – behalve de schilderstijl - nog meer redenen die vergelijking van Heesters met Van Gogh rechtvaardigen! Jan Heesters besloot tegen zijn dertigste – hij kwam net terug van zijn Grand Tour langs Franse en Italiaanse kunststeden en Noord-Afrika – dat hij niets anders meer zou gaan doen dan schilderen. Ook Vincent nam zo'n besluit op die leeftijd. Beiden brengen ze de schoonheid van de natuur en het leven op het platteland, de werkende mens in beeld. Jan Heesters proeft de sfeer van Van Gogh – zo zegt hij letterlijk – in de wevershuisjes die hij in Mierlo en Veldhoven aantreft. Hij was zo trots als een pauw toen een kunstcriticus een weversschilderij vergeleek met Van Gogh. En misschien moeten we Jan Heesters om zijn vakmanschap nog wel meer bewonderen dan Vincent, want deze laatste had

vreselijk veel moeite met het perspectief in die kleine donkere ruimtes, waar hij met zijn ezel en palet zo moeilijk positie kon kiezen. Jan Heesters gaat dat – gezien het resultaat – gemakkelijker af dan Vincent!

□ Brabant de inspiratie voor Heesters

In zijn vroege jeugd was Heesters al geboeid door wat hij in de natuur zag. Hij herinnert zich: *"Ik weet nog goed dat ik boven de vennen een ijsvogeltje zag. Zoiets moois had ik nog nooit gezien."* Ook Vincent werd geraakt door de natuur en de symboliek ervan, de stemmingen die hij ermee kon uitdrukken. Jan Heesters zal ook de tekening gekend hebben, die Vincent in Nuenen maakte: het ijsvogeltje boven de vijver in de pastoretuin. Sinds vorige week is die plek weer teruggebracht naar de historische situatie van de tekening uit 1884, met op de achtergrond de haagbeuk en de kerktoren die er beide ook in Vincents tijd al waren! Ja, in Nuenen zie je de Van Goghs gewoon op straat! Dat had Heesters ook al ontdekt, toen hij regelmatig in Nuenen kwam in de periode tussen 1920 en 1945. Daar legde hij de locaties vast die Van Gogh ook vereeuwigde: de Collsche watermolen, de windmolen De Roosdonken, het Van Goghhuis, monumentale boerderijen en buiten Nuenen ook de interieurs van de wevershuizen, de korenschoven, knotwilgen, vogelnestjes, boombloesems en boerinnen met Brabantse muts. In de jaren 50 bezoekt en schildert Heesters opnieuw Franse Van Goghlocaties. Maar uiteindelijk blijven het Brabantse boerenleven, de kleuren van het landschap, de traditionele gebruiken en vooral de Brabantse mensen zijn belangrijkste inspiratiebron. En dat is misschien wel de grootste overeenkomst met Vincent. Die dacht aan het einde van zijn leven in Zuid-Frankrijk steeds vaker met warme gevoelens terug aan zijn geboortestreek, *"het arcadia van mijn jeugd"*, zoals hij zelf zei. Dat verhaal over "Vincent in Brabant" zal ik hier op maandag 14 september september uitgebreid vertellen. (u krijgt hiervoor nog een uitnodiging; aanvang 20:00u)

Peter van Overbruggen

A G E N D A & W E T E N S W A A R D I G H E D E N

Museum Jan Heestershuis 073 - 54 92276

Pompstraat 17, 54 81 BL Schijndel

openingstijden: dinsdag t/m zondag 13.00 uur -17.00 uur.

- ❖ **31 mei – 20 september 2015: Een vleugje Vincent. Van Gogh inspireert Heesters**
- ❖ **12 april - 17 augustus expositie in de beeldentuin: "Jo Gijzen, Beelden in steen".**
- ❖ Na de lezing van 8 juni jl door Margot Dijkgraaf leest tout Schijndel Hella Haasse en Michel Houellebecq.
- ❖ **maandag 14 september in het Museum Jan Heestershuis** lezing van drs. Peter van Overbruggen (zie hoofdartikel deze brief)
- ❖ Na 38 jaar is een nieuwe biografie over Jan Heesters verschenen met teksten van Anne-Marie Cornelissen

Jan Geerts en Corine Molenaar. Deze is verkrijgbaar in het Museum á €10,=

❖

omslag van de nieuwe Heesters biografie